

18. Yüzyılda Felsefe

Felsefe Bölümü lisans dersi

Haftada 2 oturum / Oturum: 60 dk.

Ders Yöneticisi: Prof. Dr. Çetin Balanuye

Ders Hakkında:

Bu ders modern felsefenin ikinci önemli varyantı sayılan "deneyci" (görgücü) okulun belli başlı filozoflarını tanımaya odaklanacaktır. Temel olarak Birleşik Krallık'tan üç filozofla (Locke, Berkeley ve Hume) temsil edilen bu okul, modern dönemin ilk varyantı sayılan (ve önceki dersimizde temel temsilcilerini çalıştığımız) "akılcı" (rasyonalist) felsefenin bazı önemli varsayımlarını eleştiriye açık hale getirmek açısından dikkate değer bir başarı göstermiştir. Akıl, önceki filozoflar tarafından da belli nedenlerle yanılabilir bir olanak olarak anlaşılmıştı. Ancak, bu olanak akılcılar için her şeye karşın kesinlikli bilginin vazgeçilmez kaynağıydı. Deneyci okul, insanın bilgiyle olan ilişkisinde akla yeni ve belki de daha alçak gönüllü bir rol vermek gerektiğini savunmakla kalmadı, aklın kendisini de deney dünyasının - ve sadece onun- biçimlendirdiği bir olanak olarak yeniden kavramsallaştırdı. Kısaca özetlenen vurgularıyla deneyciler, Batı felsefesi içinde daha önce de (örneğin Aristoteles ile) kısmen yürünen patikaları belirginleştirmiş, ana yollardan biri -önemli biri- haline getirmiştir. Dersimiz bu yolun temel parkurlarını tanımayı amaçlamaktadır.

Ders Yöneticisinin Ders İşleme Yaklaşımı:

Bu ders için seçtiğim çeşitli okumalar var. Bu okumaların her birini sizler için daha açık ve anlaşılır kılma sözü veremem; bunun her metin için olabilirliğini savunmak olanaksızdır. Filozofların metinleriyle sizin kişisel olarak ilgilenmeniz büyük önem taşımaktadır. Katkımın daha çok, metinlere ilişkin genel-geçer (çoğunluğa uygun) bir anlamının ortaya çıkması için kılavuzluk olacağını sanıyorum. Bu kılavuzluğu yaparken bazen "ders anlatmak", bazen "tartışmak", bazen de Sokratik bir diyalogla "fikir doğurtmak" gibi çarelere başvuracağım. Üç çarenin de işe yaraması sizlerin istek ve desteğine bağlıdır.

Değerlendirme:

Dersteki başarınızı genel olarak iki sınav ve bir de yazılı özgün fragman yardımıyla ölçülecektir; bu üç değerlendirmeye katılım zorunludur. Ara sınav %40, final sınavı ise %50, fragman ödevi %10 ağırlıktadır. Özgün fragman, öğrencinin ders içeriğiyle ilgili yazacağı özgün, yaratıcı ve iyi ifade edilmiş EN ÇOK 100 SÖZCÜKLÜK bir pasajdır. Fragman, bir argüman, bir açıklama, bir çekirdek kompozisyon ya da deneme biçiminde olabilir. Bilgisayar çıktısı formatında ve Times New Roman (12 punto) yazılmış fragman dönem içinde ve final sınavından en geç 1 hafta önce dersin hocasına imza karşılığı teslim edilmelidir.

Ancak, aşağıda verilen örnek başlıklardan biri ya da sizin ders içeriğiyle ilgili önereceğiniz bir konuda yaklaşık yarım saatlik özgün bir sunuş yapan öğrenci, final sınavında +10, sunuşunun

makale olarak çıktısını da getiren öğrenci +20 puan üzerinden değerlendirilerek -çabası ölçüsünde- belli bir ek puan kazanacaktır. Sunuşsuz makale için herhangi bir ödül yoktur!

Hem ara sınav hem de final sınavı, kitap-defter açık ve izinli türden bir yazılı sınav olacaktır. (İnternet erişimli cihazların tamamı yasaktır.) Tahmin edeceğiniz gibi, doyurucu bir yanıtın hiçbir kitapta apaçık bulunamayacağı türden sorular sormak niyetindeyim. Bu, ders kapsamında öğrendiklerinizi aşan, zor ya da ağır sorular olacak anlamına gelmiyor. Tersine, dersle samimi bir ilişki kuran öğrencinin son derece kolayca geliştireceği özgün bakış açılarına ulaşmak amacındayım. Dolayısıyla kitap, defter ve notlardan sınavda çok gerekirse belki bir ismi ya da terimi anımsamakta yararlanabilirsiniz. Sınavlarda, her biri 50 puanlık toplam 3 soru olacak ve bu sorulardan yalnızca istediğiniz ikisini yanıtlamanız gerekecek.

Aşırma (Plagiarism) Hakkında Not:

Aşırma, en kısa anlatımla, tümüyle size ait olduğundan emin olmadığınız bir fikre sizinmiş süsü vermektir. Bu bir suçtur. Bu suç ve cezası hakkında yeterince bilgilenenizde büyük yarar vardır. Bu bilgilенmeyi bu kısa plan kapsamında yapmak zordur; dileyenler benden kaynak sorabilir ya da ortak talep bu yönde olursa derste sözlü bilgilendirme yapılabilir.

Ders Planı:

Bir haftada en fazla 2 oturum olacak, her oturum en çok 60 dk sürecektir. Oturumlar arasında ara vermeyi ihmal etmeyeceğiz. Aşağıda, incelenecek konuların oturumlara dağıtılmış açıklamaları vardır. Konuların neler olduğu, hangi sırayla işleneceği ve hangi kaynaklardan yararlanılacağı yazılmıştır.

Kaynakların orijinalleri tarafımdan sağlanacaktır; sizden beklenen, dersin başında bu kaynakların ilgili bölümlerini fotokopi yaptırmaktır. Orijinal kaynakların kaybolmaması için bu işi güvenilir bir titizlikle yapacak 1-2 kişiyi birlikte seçeceğiz.

Dersin 4 temel kaynağı aşağıda künyesi verilenlerdir. Kaynakların tümü piyasada bulunmaktadır. Her kaynağın tam olarak neresinin çalışılacağı aşağıda ayrıca gösterilmiştir:

John Locke, 1996, *İnsan Anlığı Üzerine bir Deneme*, Çev. Vehbi Hacıkadıroğlu, İstanbul: Kabalcı.

George Berkeley, 1996, *İnsan Bilgisinin İlkeleri Üzerine*, Çev. Halil Turan, İstanbul: Bilim ve Sanat.

Hume (İnsanın anlama yetisi üzerine bir inceleme) [Bu kaynağa ilişkin referans daha sonra belirlenecektir.]

I. Genel Giriş

Süre: 1 hafta

Amaç: Tanışmak; dersin temel yönelişini kavramak; ders planı hakkında bilgilенmek; dersin işlenişini hakkında bilgilенmek; kaynakları tanımak; değerlendirme ölçütlerini öğrenmek.

Kaynaklar: -

II. Locke

Süre: 4 hafta

Amaç:

Locke'u ve temel felsefi programını kavramak. İnsanda bilginin kaynağı, kesinlik derecesi ve genişliği konusunda filozofun yaklaşımını kavramak.

İnanç, sanı ve onama kavramlarını tanımak.

Kaynaklar:

Locke (İnsan anlığı üzerine bir deneme)

Woozley'in girişı: Sayfa 9-39

Kitap1, Böl.1, Böl.2

Kitap2, Böl.1:1-5, Böl.2:1-3, Böl.12:1-2, Böl.8:8-16/23-24, Böl.23:1/2/4/6/37

Kitap4, Böl.11: 1-11

III. Berkeley

Süre:

4 hafta

Amaç:

Berkeley'i ve temel felsefi programını kavramak. Fiziksel dünyanın algıdan bağımsız gerçekliğine karşı itirazın argümanını kavramak.

Kaynaklar:

Berkeley (İnsan bilgisinin ilkeleri üzerine.)

Giriş: 1-25

Böl.1: 1-15

IV. Hume

(DAHA SONRA BELİRLENECEK.)

Yazılar için başlık önerileri:

“Berkeley’i benimsemek bilimi olanaksız hale getirmektir...” Bu görüşün sahibi ne demek istiyor olabilir?

Steven Pinker (2002) Boş Sayfa: İnsan doğasının modern inkarı, Boğaziçi Ün. Yayınları, İstanbul. [Yanda künyesi verilen kitabın temel tezlerini çıkarınız ve bu tezlere deneyici okul perspektifinden bir itiraz geliştiriniz. Bunu başarıyla yapan bir öğrenciye final sıvanında +30’a kadar ek puan verilecektir. Adı geçen kitap piyasada vardır; dolayısıyla “Hocccaaaauuummm bu kitap sizde var mı?”, “Bu kitabı nereden bulacağız?” vb. Gereksiz sorulardan her biri yandaki ek puanı hızla 10 puan düşürecektir.]

Duyumdan kaynaklanmayan en az bir fikir vardır: Locke'a bir itiraz denemesi.

Hume için "iyimser bir kuşkucu" demenin haklı gerekçeleri neler olabilir?